

Central European
Digital Media
Observatory

Dezinformační narativy na Slovensku

CEDMO Special Brief

Září 2023

Publikováno 27. září 2023

Trendy dezinformačních narativů

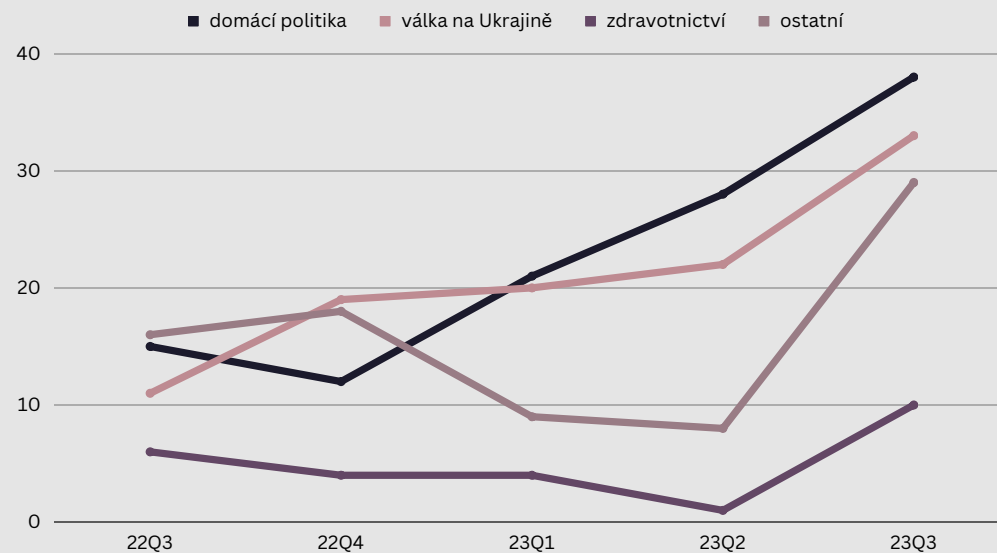
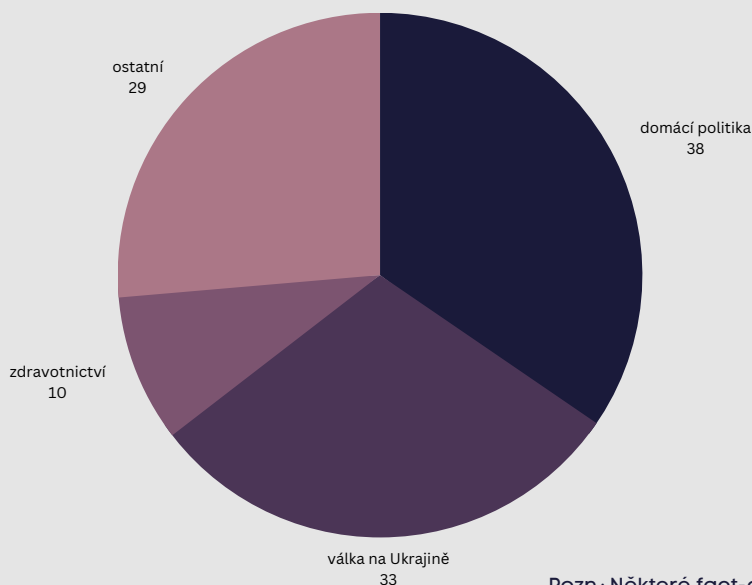
Hlavní trendy a dezinformační narativy ve třetím čtvrtletí 2023

V srpnu a především v září 2023 začalo ve slovenském online prostoru dominovat téma blížících se parlamentních voleb, dlouhodobé téma války na Ukrajině bylo nicméně stále aktuální, především ve spojitosti s předvolební kampaní.

Fact-checkingové organizace v CEDMO ve třetím čtvrtletí publikovaly celkem 110 fact-checků ve slovenštině, z nichž 33 se týkalo situace na Ukrajině nebo domácího dění souvisejícího s Ukrajinou. Dokonce 38 textů se zaměřovalo na domácí politiku Slovenska a v 10 článcích se fact-checkeři věnovali tématu zdravotnictví.

Zastoupení témat ve fact-checkových textech

Q3 2023

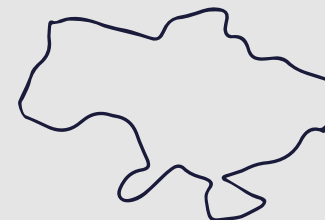
Pozn.: Některé fact-checky se týkají více témat zároveň.

Hlavní narativy na Slovensku

Útoky na Zelenského

Fact-checkingové organizace v CEDMO se zabývaly také příspěvky týkajícími se Ukrajiny, respektive prezidenta Zelenského. Web Zem a Vek nepravdivě informoval o tom, že Zelenskyj ruší parlamentní volby na Ukrajině prodloužením výjimečného stavu. Jak ale popisuje [Infosecurity.sk](#), ukrajinská ústava neumožňuje konání voleb během stanného práva. Zelenskyj je tedy nemůže svévolně zrušit.

I další příspěvek útočí na prezidenta Zelenského. V New Yorku se údajně objevil plakát kritizující ukrajinského prezidenta, přičemž si jej měla nechat vytvořit Republikánská strana. Ta však popřela, že by takovou reklamu zadala, a analýza [AFP](#) prokázala, že byl záběr zfalšovaný.

Požáry na Havaji

V důsledku rozsáhlého požáru na Havaji se na sociálních sítích objevila také celá řada nepodložených tvrzení a konspiračních teorií o původu požáru. Fact-checkingové organizace [Infosecurity.sk](#) a [AFP](#) se tak zabývaly teoriemi, že požáry způsobily laserové zbraně, projekt HAARP nebo že byly úmyslně založené boháči a elitami. Tyto konspirační teorie například tvrdily, že požáry byly způsobeny k vytvoření prostoru pro přestavbu ostrova na tzv. inteligentní 15minutové město.

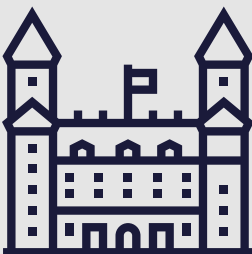
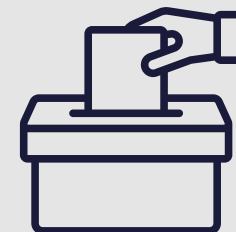
Odborníci však poukazují na to, že za požáry pravděpodobněji stojí kombinace sucha, silného větru, spadlých elektrických vedení či dalších přírodních a lidských faktorů.

Hlavní narativy na Slovensku

Politika

Nepodložená varování před manipulací voleb

Fact-checkingové organizace v CEDMO se zabývaly také zpochybňováním průběhu voleb na Slovensku. Šířila se nepodložená tvrzení o manipulaci referenda o vstupu do EU v roce 2003 i nedávných komunálních voleb. Miroslav Heredoš, ale v minulosti například i Robert Kaliňák, zopakoval 20 let staré spekulace Ivana Gašparoviče o údajné manipulaci s účastí na referendu, facebookové příspěvky pak poukazyvaly na zapojení společnosti ESET do údajného volebního podvodu. Jak ve svých analýzách upozornil Demagog.sk, pro tyto spekulace chybí důkazy, tvrzení o zapojení ESETu do sčítání hlasů navíc vyvrátil i soud.

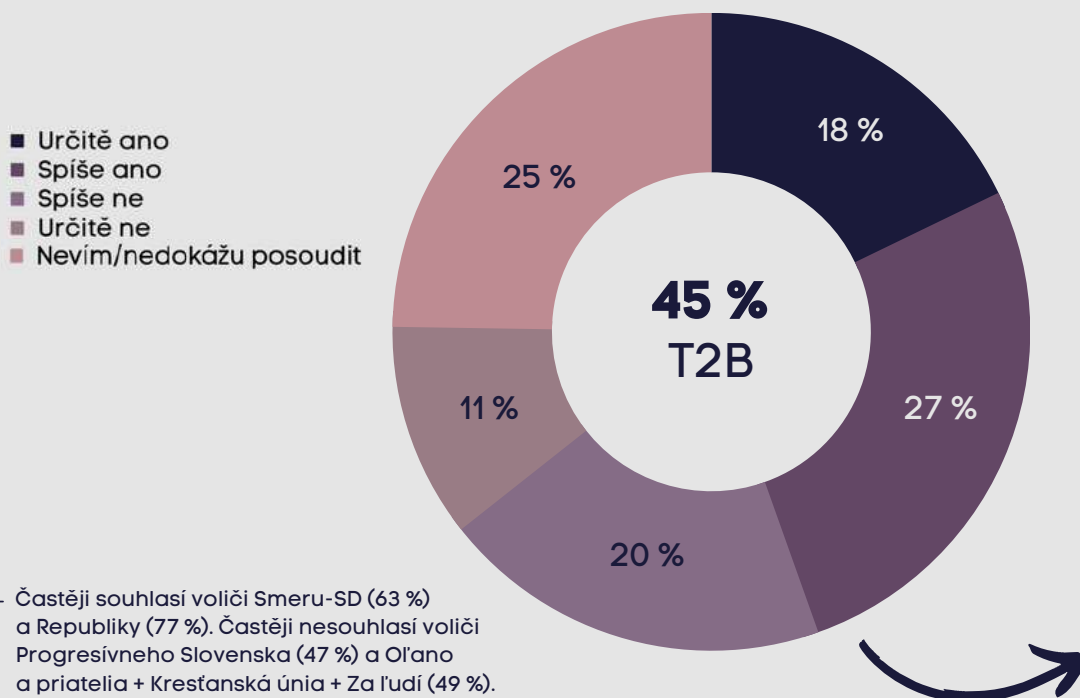
V ulicích Bratislavy

V rámci předvolební kampaně na Slovensku se na sociálních sítích objevilo vícero virálních příspěvků poukazujících na to, co je možné vidět v ulicích Bratislavy. Agentura AFP se ve svém fact-checku zabývala předvolebním plakátem, který se údajně objevil v hlavním městě. Na něm je vidět předseda SMER-SD Robert Fico a požadavek na zastavení vyzbrojování kyjevského režimu. Plakát ale není skutečný – fotografie reklamního stojanu pochází z Kyjeva a snímek Roberta Fica z jeho nedávného rozhovoru. Emoce vyvolalo také virální video zachycující údajně americké vojáky, kteří se měli objevit v Bratislavě. Jak ale popisuje Demagog.sk, na videu jsou italsí vojáci, kteří už od jara působí na letecké základně nedaleko Bratislavy, přičemž jsou ve městě ubytováni.

Možné ovlivnění voleb v SR: slovenský pohled

45 % Slováků se domnívá, že nadcházející volby ovlivní cizí mocnosti. Šest z deseti lidí, kteří si to myslí, uvádí USA a EU. Třetina označuje za takovou mocnost Německo i Rusko.

Otázka: Domníváte se, že nadcházející volby (např. do národního či Evropského parlamentu) budou ovlivněny vměšováním cizích mocností? Jaká/jaké z následujících mocností se podle Vašeho názoru pokusí ovlivnit nadcházející volby (např. do národního či Evropského parlamentu)?

💡 Častěji souhlasí voliči Smeru-SD (63 %) a Republiky (77 %). Častěji nesouhlasí voliči Progresívneho Slovenska (47 %) a Oľano a priatel'ia + Kresťanská únia + Za ľudí (49 %).

Cizí mocnosti, které se pokusí ovlivnit volby dle lidí, kteří si myslí, že volby budou ovlivněny

1	USA	63 %
2	EU	62 %
3	Německo	32 %
4	Rusko	32 %
5	Čína	20 %

n = 481 (lidé, kteří se domnívají, že nadcházející volby budou ovlivněny)

Pozn.: T2B = součet hodnot „Určitě ano“ a „Spíše ano“

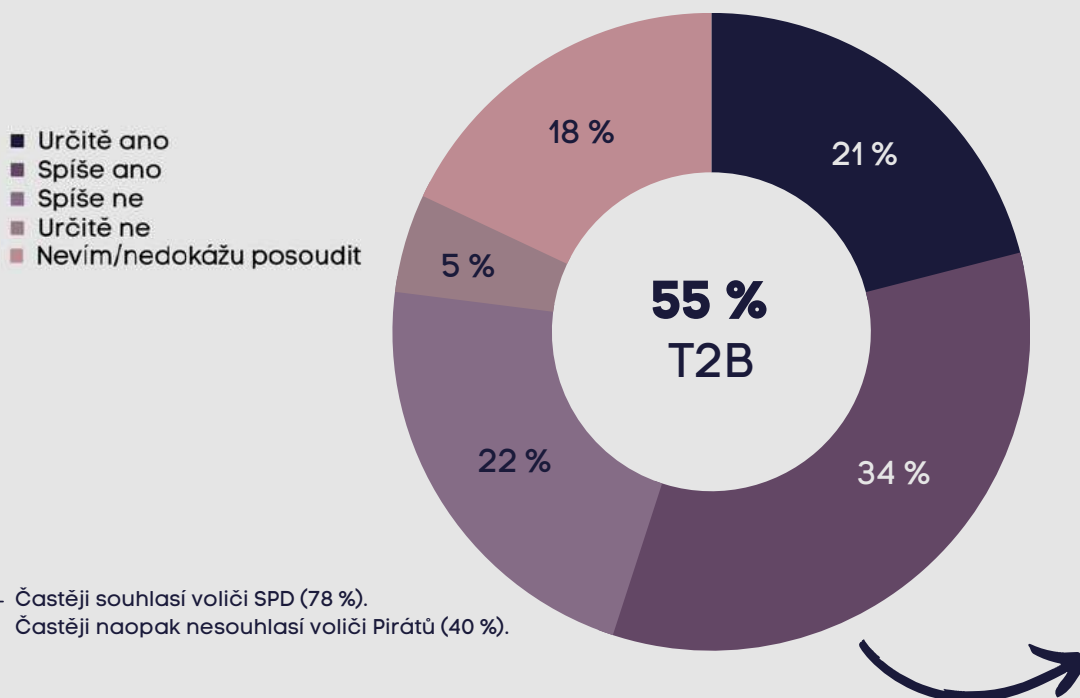
V tabulce zobrazen součet hodnot „1 - Rozhodně se pokusí nadcházející volby v SR ovlivnit“ a „2“

Báze: SR n = 1005

Možné ovlivnění voleb v ČR: český pohled

Více než polovina české populace věří, že nadcházející volby budou ovlivněny vměšováním cizí mocnosti. Nejčastěji si pak tito lidé myslí, že se je pokusí ovlivnit EU a USA, naopak nejméně často Čína.

Otázka: Domníváte se, že nadcházející volby (např. do národního či Evropského parlamentu) budou ovlivněny vměšováním cizích mocností? Jaká/jaké z následujících mocností se podle Vašeho názoru pokusí ovlivnit nadcházející volby (např. do národního či Evropského parlamentu)?

Cizí mocnosti, které se pokusí ovlivnit volby
dle lidí, kteří si myslí, že volby budou ovlivněny

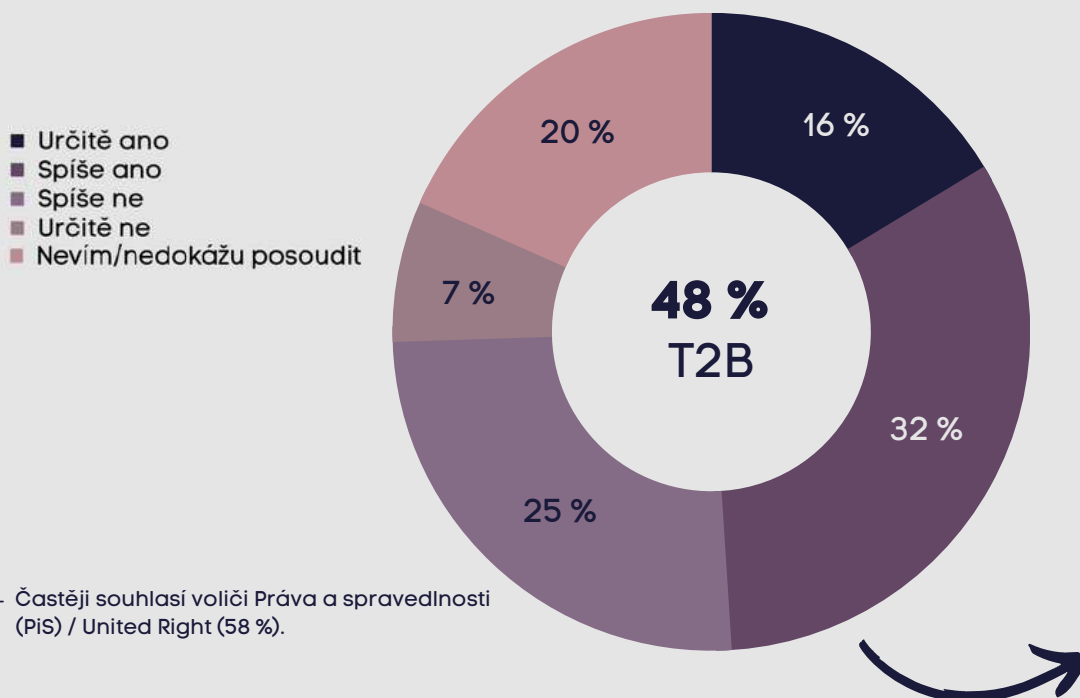
1	EU	64 %
2	USA	57 %
3	Rusko	47 %
4	Německo	40 %
5	Čína	37 %

n = 590 (lidé, kteří se domnívají, že nadcházející volby budou ovlivněny)

Možné ovlivnění voleb v Polsku: polský pohled

Necelá polovina Poláků je toho názoru, že následující volby svým vměšováním ovlivní cizí mocnosti. Konkrétně pak uvádějí, že to bude především Rusko. Šest z deseti lidí, kteří věří, že volby budou ovlivněny, si myslí, že volby ovlivní EU.

Otázka: Domníváte se, že nadcházející volby (např. do národního či Evropského parlamentu) budou ovlivněny vměšováním cizích mocností? Jaká/jaké z následujících mocností se podle Vašeho názoru pokusí ovlivnit nadcházející volby (např. do národního či Evropského parlamentu)?

Cizí mocnosti, které se pokusí ovlivnit volby dle lidí, kteří si myslí, že volby budou ovlivněny

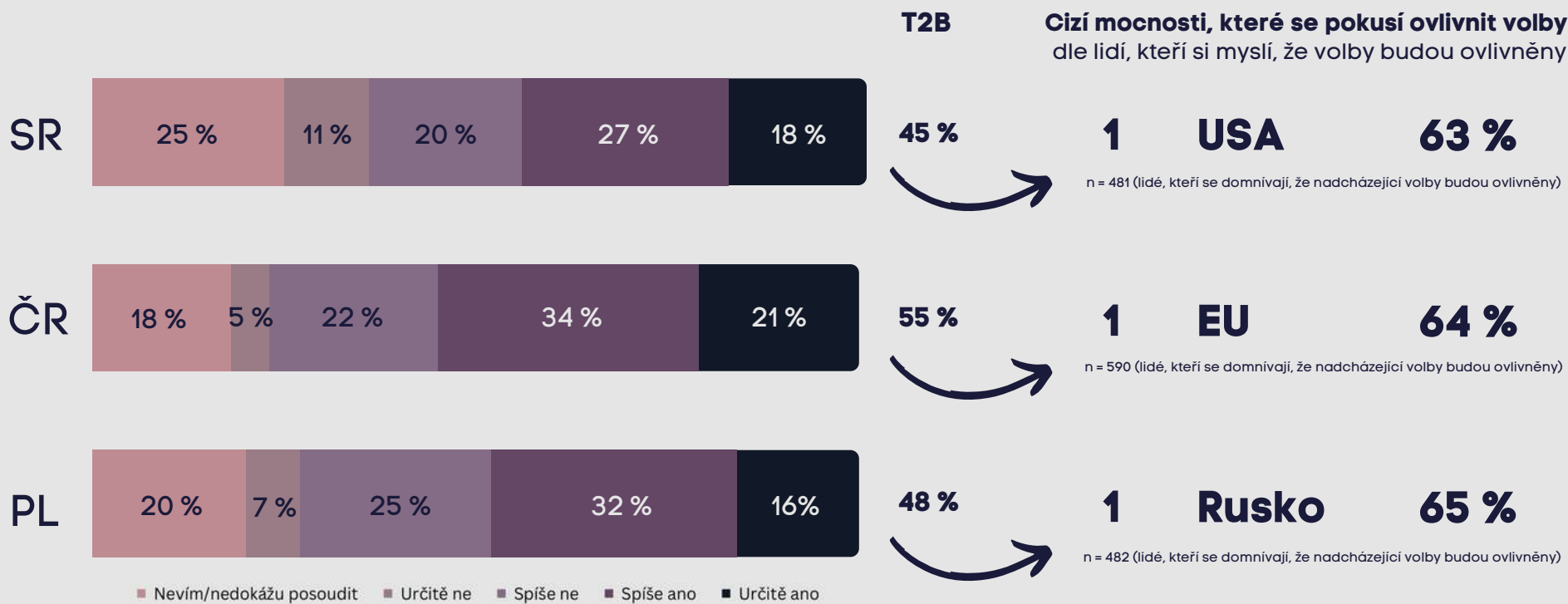
1	Rusko	65 %
2	EU	60 %
3	Německo	52 %
4	USA	42 %
5	Čína	32 %

n = 482 (lidé, kteří se domnívají, že nadcházející volby budou ovlivněny)

Vměšování do voleb: středoevropské srovnání

Že nadcházející volby ovlivní cizí mocnosti, si myslí nejčastěji Češi, konkrétně pak nejčastěji uvádějí EU. V Polsku a na Slovensku si to myslí takřka polovina lidí.

Otázka: Domníváte se, že nadcházející volby (např. do národního či Evropského parlamentu) budou ovlivněny vměšováním cizích mocností? Jaká/jaké z následujících mocností se podle Vašeho názoru pokusí ovlivnit nadcházející volby (např. do národního či Evropského parlamentu)?

Pozn.: T2B = součet hodnot „Určitě ano“ a „Spíše ano“

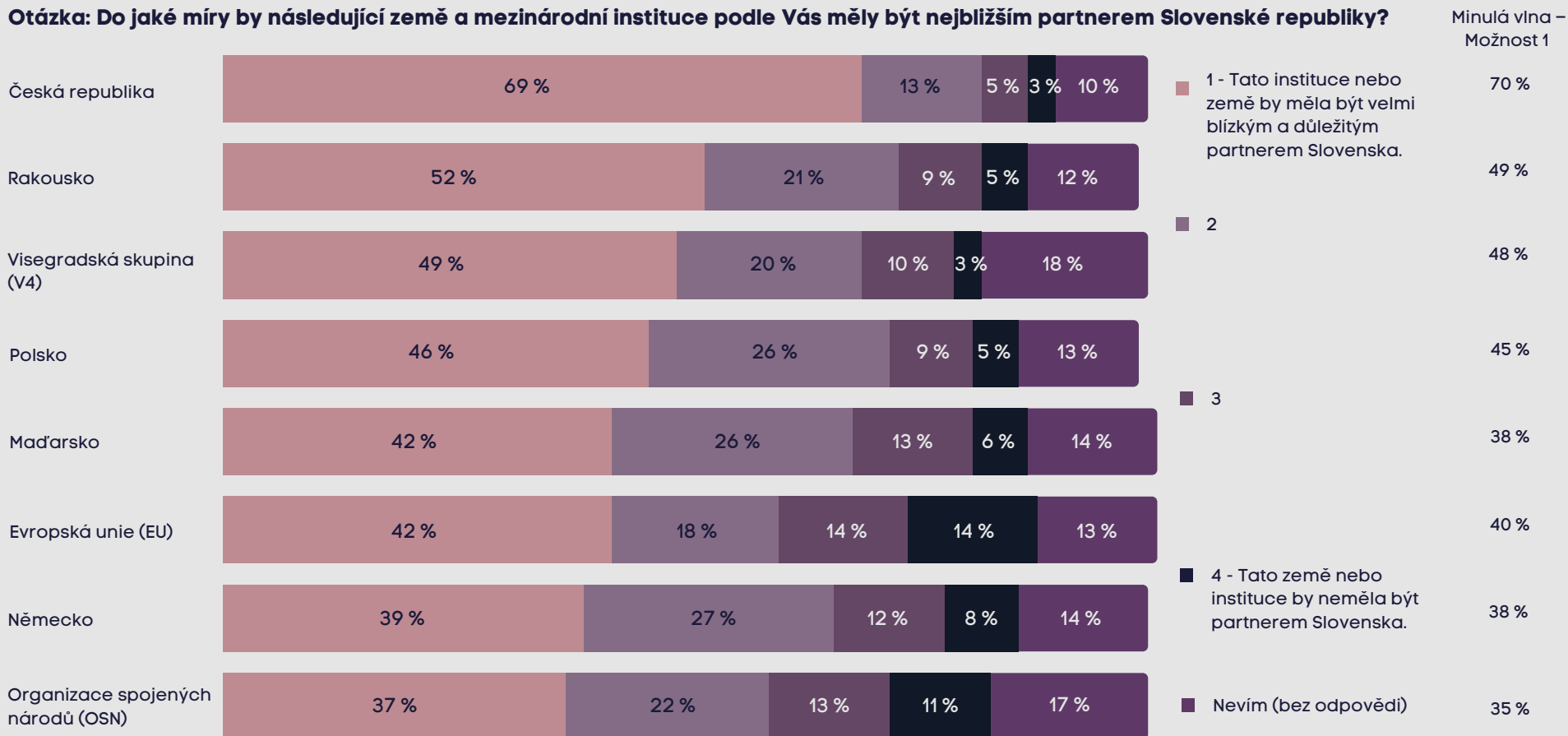
V tabulce zobrazen součet hodnot „1 - Rozhodně se pokusí nadcházející volby v ČR ovlivnit“ a „2“

Báze: ČR n = 1061, SR n = 1005, PL n = 1001

Nejbližší partneři: slovenský pohled I.

Pořadí zemí a institucí zůstává relativně stabilní. Slováci stále nejčastěji uvádějí ČR jako zemi, která by měla být velmi blízkým a důležitým partnerem SR. Více než polovina se domnívá, že nejbližším partnerem SR by mělo být Rakousko. Přibyly 4 % lidí, kteří jsou toho názoru, že by mělo být partnerem Maďarsko.

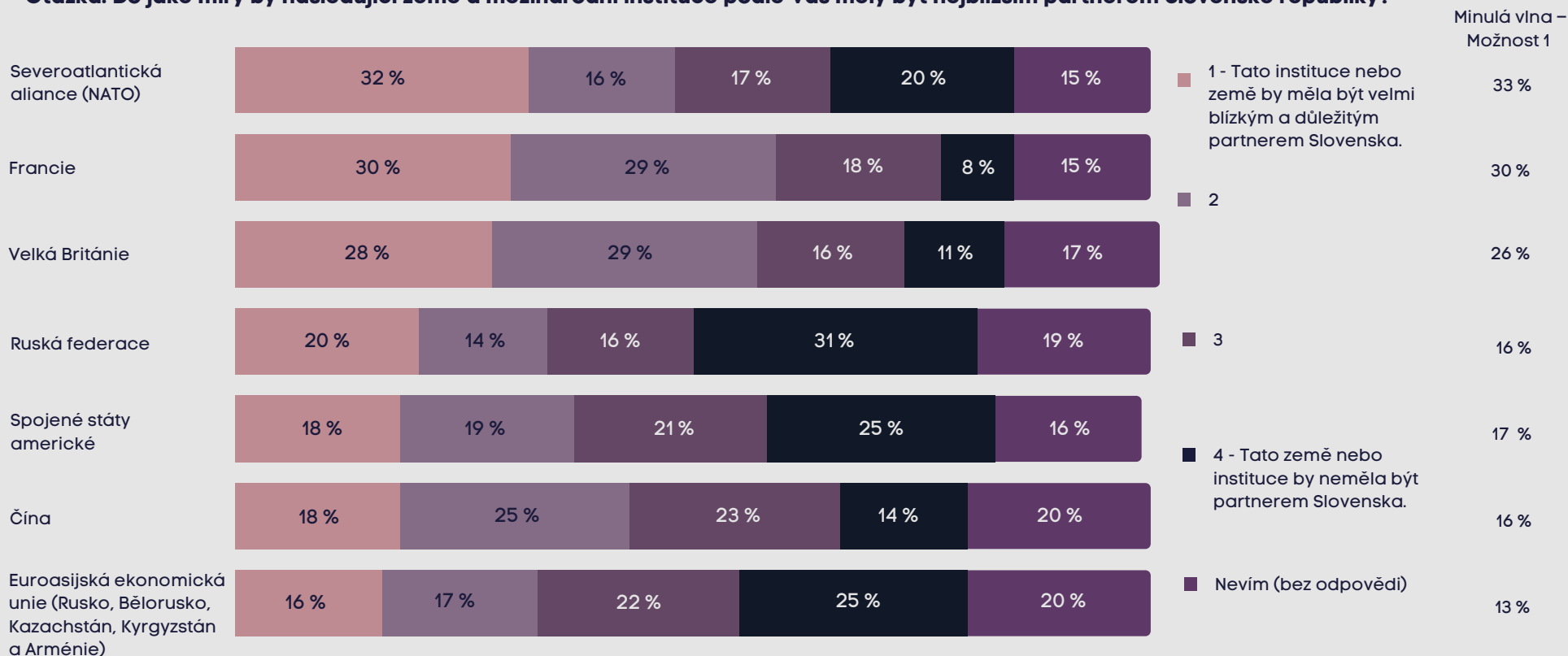
Otázka: Do jaké míry by následující země a mezinárodní instituce podle Vás měly být nejbližším partnerem Slovenské republiky?

Nejbližší partneři: slovenský pohled II.

Eurasijská ekonomická unie, Čína a Spojené státy americké jsou Slováci nejméně označovány za země či instituce, které by měly být partnery SR. Necelá polovina je názoru, že by Ruská federace neměla být partnerem SR, oproti minulé vlně však přibyly 4 % lidí, kteří si myslí, že by partnerem být měla.

Otázka: Do jaké míry by následující země a mezinárodní instituce podle Vás měly být nejbližším partnerem Slovenské republiky?

Nejbližší partneři: mezinárodní srovnání

Napříč všemi třemi státy jsou nejméně preferovanými státy nebo institucemi Ruská federace, Eurasijská ekonomická unie a Čína. Češi a Slováci vidí nejvhodnějšího partnera v sobě navzájem, zatímco Poláci by preferovali nejčastěji NATO.

Otázka: Do jaké míry by následující země a mezinárodní instituce podle Vás měly být nejbližším partnerem České republiky / Slovenské republiky / Polska?

	Slovenská republika	Česká republika	Polsko
Česká republika	69 %	N/A	40 %
Slovenská republika	N/A	69 %	37 %
Polsko	46 %	47 %	N/A
Spojené státy americké	18 %	25 %	55 %
Ruská federace	20 %	7 %	5 %
Maďarsko	42 %	26 %	19 %
Rakousko	52 %	49 %	29 %
Německo	39 %	43 %	38 %
Francie	30 %	29 %	30 %
Velká Británie	28 %	31 %	42 %
Čína	18 %	11 %	13 %
EU	42 %	39 %	52 %
NATO	32 %	41 %	64 %
OSN	37 %	40 %	51 %
V4	49 %	34 %	28 %
Euroasijská ekonomická unie (Rusko, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán a Arménie)	16 %	7 %	8 %

Nejvyšší hodnoty

Nejnižší hodnoty

Pozn.: Zobrazeny hodnoty odpovědi „1 - Tato země nebo instituce by měla být velmi blízkým a důležitým partnerem České republiky/Slovenska/Polska“

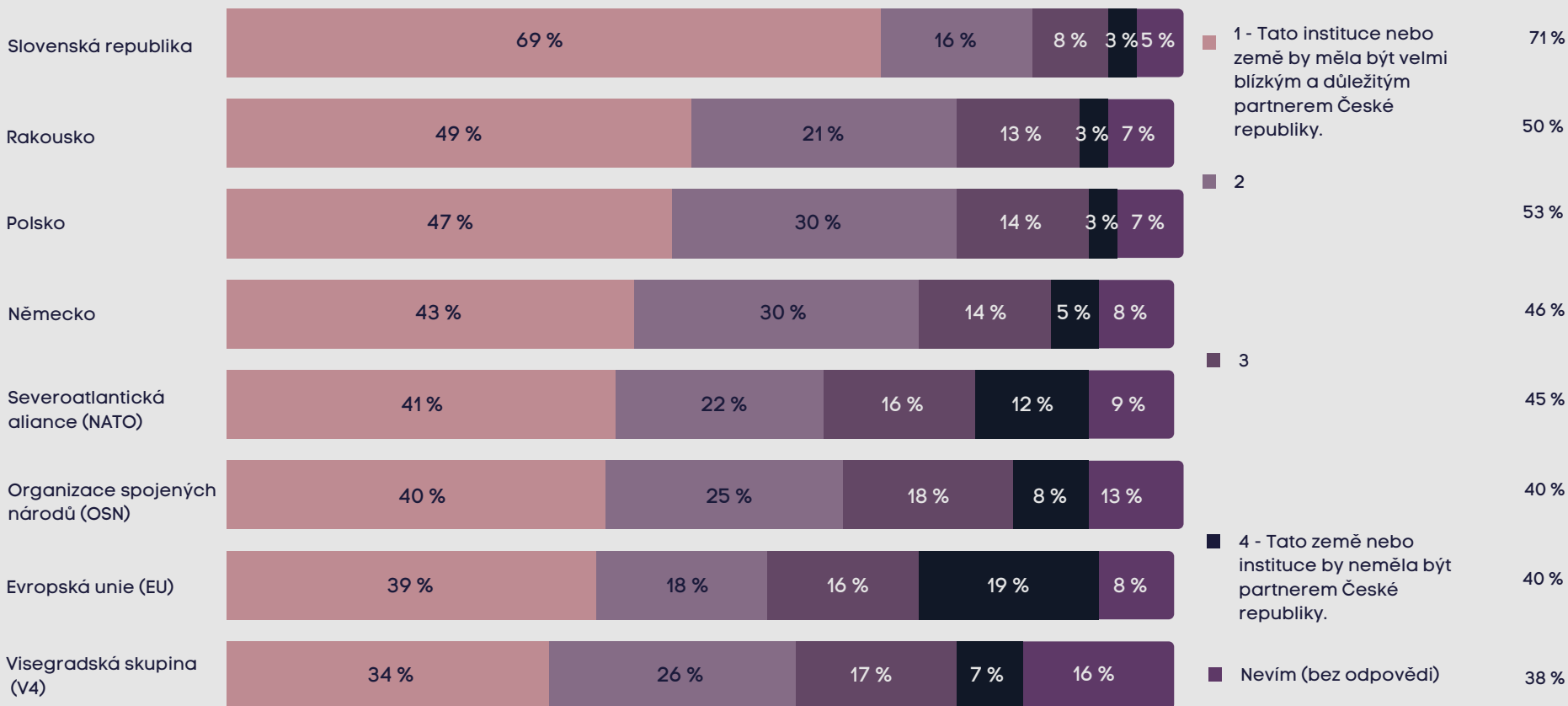
Báze: ČR n = 1061; SR n = 1005; PL n = 1001

Nejblížejší partneři: český pohled I.

První čtyři příčky obsadily sousední země ČR stejně jako v předchozí vlně.

Otázka: Do jaké míry by následující země a mezinárodní instituce podle Vás měly být nejblížejším partnerem České republiky?

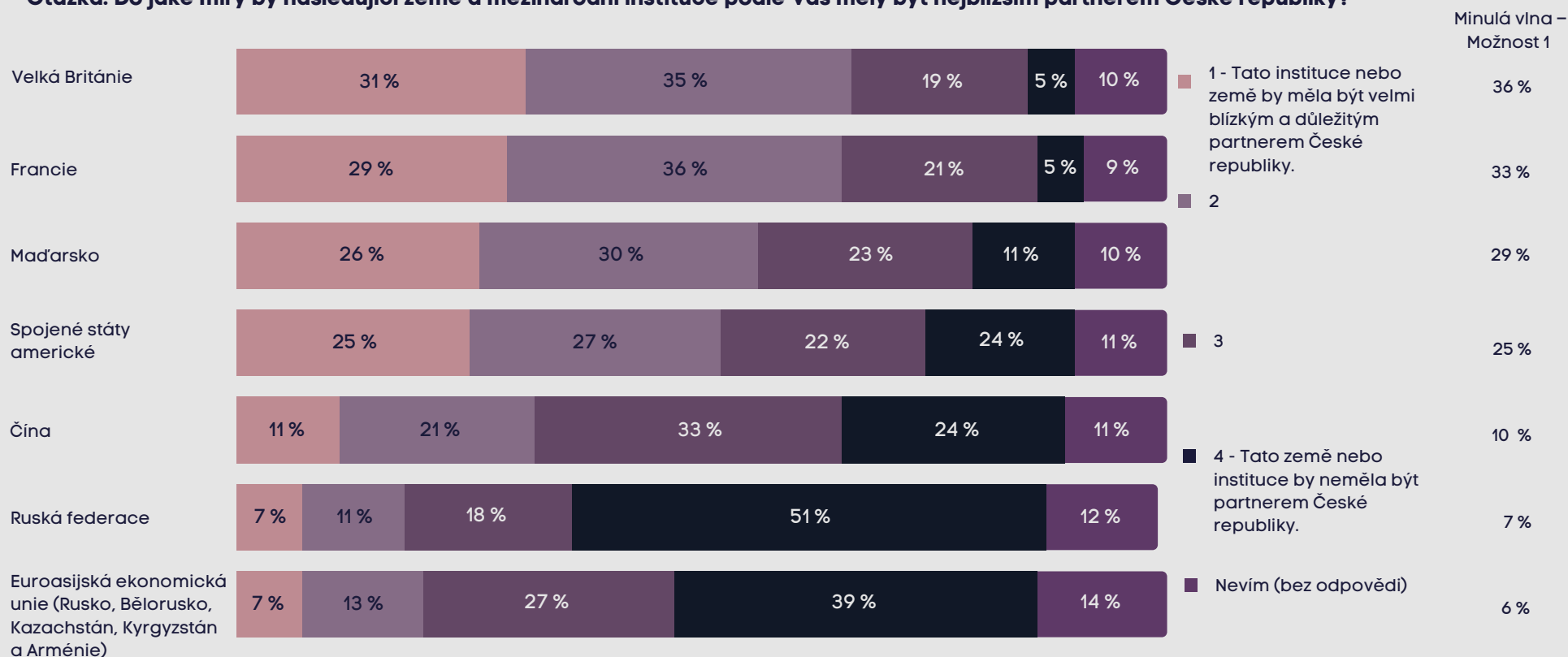
Minulá vlna –
Možnost 1

Nejbližší partneři: český pohled II.

Stejně jako v minulé vlně uvádí Češi nejčastěji Ruskou federaci, Eurasijskou ekonomickou unii a Čínu jako země, které by neměly být partnerem ČR. Naopak přibýlo lidí, kteří si myslí, že by jimi měla být Velká Británie, Francie nebo Maďarsko.

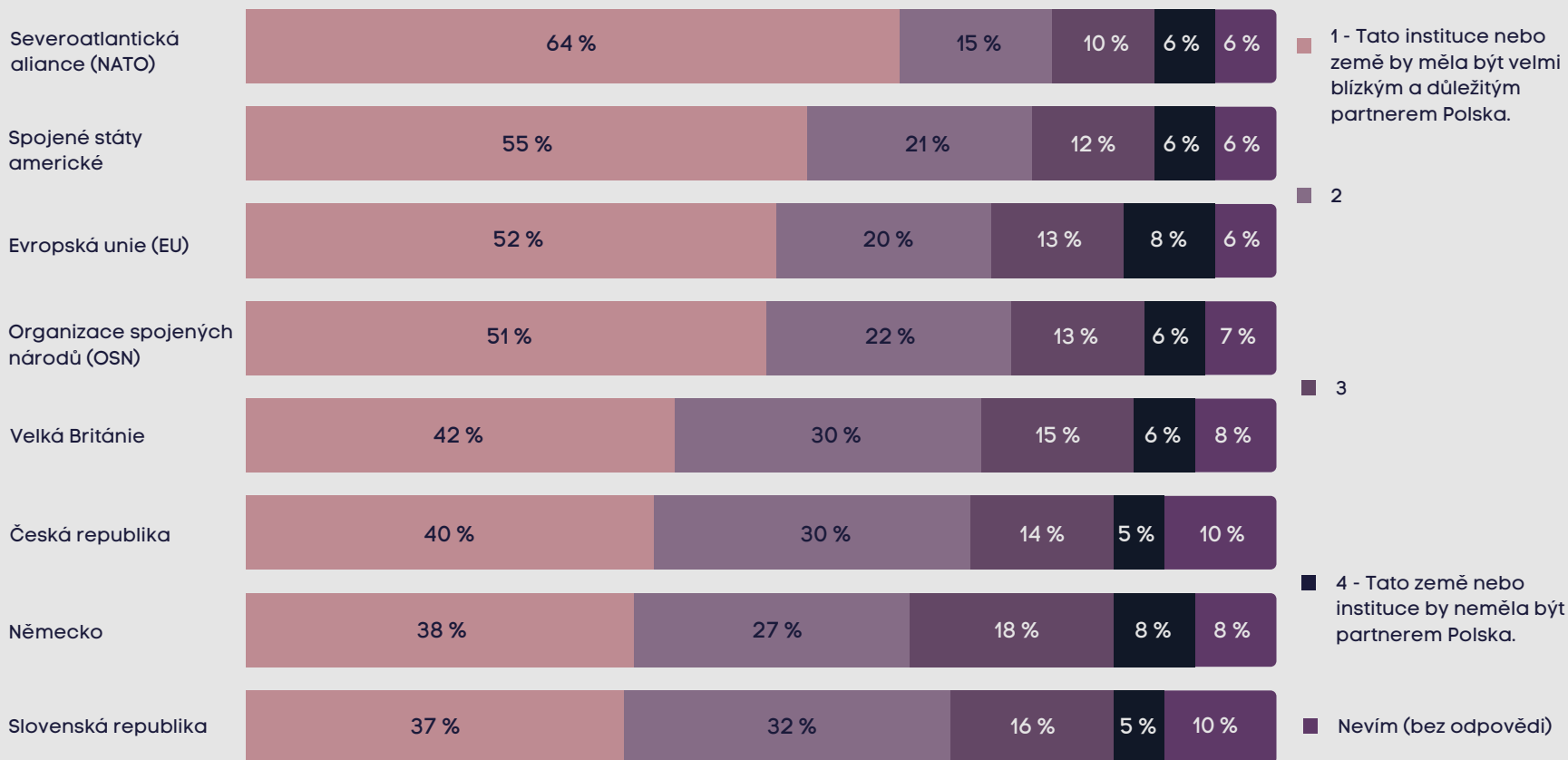
Otázka: Do jaké míry by následující země a mezinárodní instituce podle Vás měly být nejbližším partnerem České republiky?

Nejblížejší partneři: polský pohled I.

Necelé dvě třetiny Poláků si myslí, že nejblížejším partnerem Polska by měla být Severoatlantická aliance. Více než polovina pak zastává názor, že by to měly být Spojené státy americké, Evropská unie nebo Organizace spojených národů. Čtyři z deseti lidí si myslí, že by partnery měla být Velká Británie nebo Česká republika.

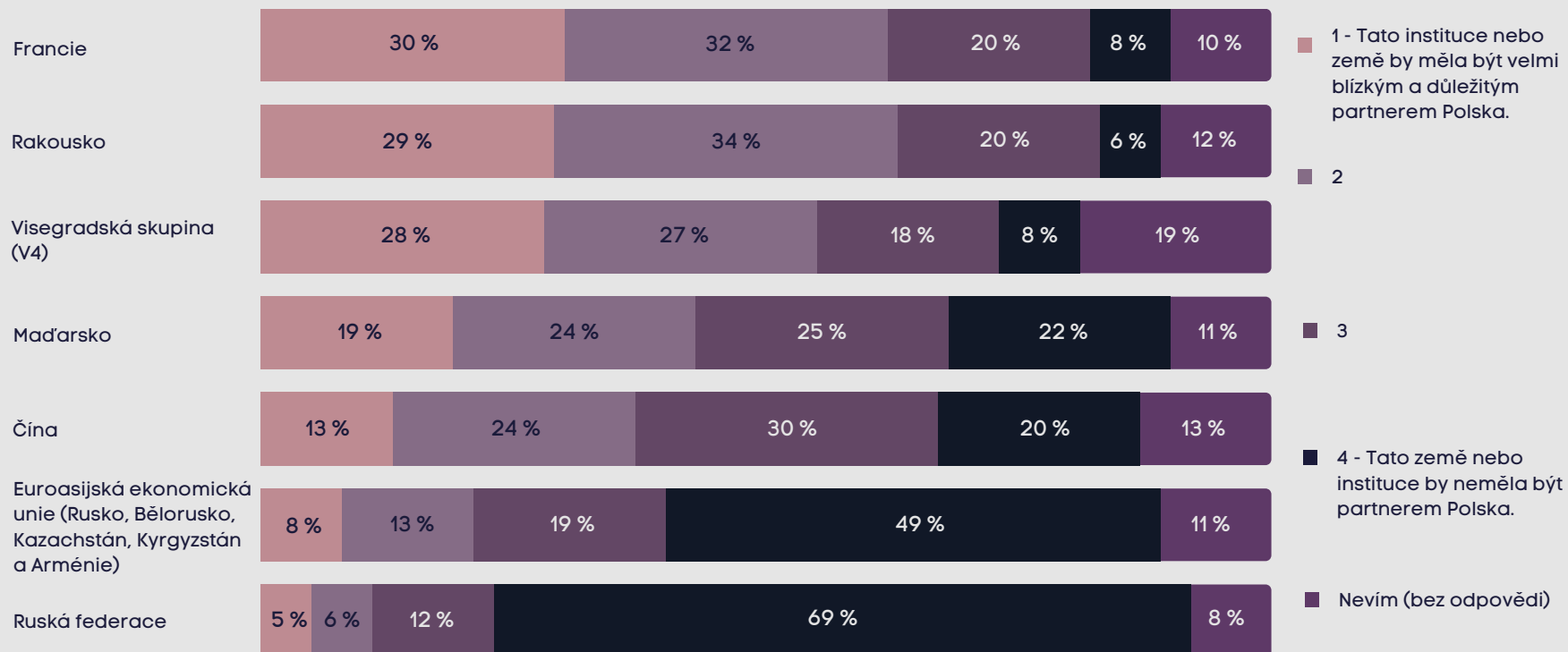
Otázka: Do jaké míry by následující země a mezinárodní instituce podle Vás měly být nejblížejším partnerem Polska?

Nejbližší partneři: polský pohled II.

Většina Poláků vyjadřuje nesouhlas s tvrzením, že Ruská federace by měla být partnerem Polska. Více než dvě třetiny pak nesouhlasí, že by partnerem měla být Eurasijská ekonomická unie.

Otázka: Do jaké míry by následující země a mezinárodní instituce podle Vás měly být nejbližším partnerem Polska?

Metodika výzkumu

Velikost vzorku	1005 respondentů v SR, 1061 respondentů v ČR, 1001 respondentů v PL
Termín dotazování	17. 7. – 25. 7. 2023
Metoda sběru dat	dotazování metodou CASI pomocí online panelů Populace.cz, Populacia.sk. a Ipsos Interactive Services Poland
Reprezentativita	reprezentativní vzorek populace ČR, SR a PL starší 18 let (kvótní výběr dle pohlaví, věku, kraje, velikosti sídla a vzdělání)
Realizátor a zadavatel	výzkum realizuje společnost Ipsos (člen SAVA a SIMAR) exkluzivně pro Univerzitu Karlovu – CEDMO

Tato publikace shrnuje práci vybraných fact-checkingových organizací v rámci CEDMO (AFP, Demagog.sk a Infosecurity.sk) do září 2023.

Odkazy na veškeré fact-checkové výstupy použité v této publikaci naleznete ZDE.

Za obsah fact-checkingové části publikace je zodpovědný Demagog.cz, kontaktní osoba: Petr Gongala, e-mail: petr.gongala@demagog.cz.

Za obsah výzkumné části publikace je zodpovědná Univerzita Karlova, kontaktní osoba: Václav Moravec, e-mail: vaclav.moravec@fsv.cuni.cz

Kontaktní osoba CEDMO: Anja Grabovac, e-mail: anja.grabovac@fsv.cuni.cz

UNIVERZITA
KARLOVA

KINIT

Publikace vznikla s podporou